

Kansliavdelningen

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Handläggare: Lisbeth Westerlund
Tfn: 08-508 25 016

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2004-03-18

SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN
2004-04-27
DNR 106-085/2004

Till
Socialtjänstnämnden

Studierande och trygghetssystemen (SOU 2003-130)

Svar på remiss av betänkande från Studiesociala utredningen
(1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen.
3. Socialtjänstnämnden justerar paragrafen omedelbart.

Eddie Friberg

Sammanfattning

Förvaltningen anser att det är angeläget att studerande i princip inte ska behöva vända sig till socialtjänsten och söka socialbidrag för att klara sin försörjning. Studiemedelsystemet bör täcka kostnaderna under studietiden. De brister som finns i samhällets trygghetssystem bör ses över så att även studerande får erforderlig del av samhällets skyddsnet. Därutöver måste självfallet socialtjänsten finnas som det yttersta skyddsnetet i nödsituationer. Däremot bör inte socialbidrag regelmässigt vara en del av många studerandes ekonomi.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har för yttrande till socialtjänstnämnden remitterat Studiesociala utredningens betänkande Studerande och trygghetssystemen (SOU 2003:130). Remisstiden går ut den 23 april men har förlängts till den 27 april då nämnden sammanträder. Betänkandets sammanfattning biläggs tjänsteutlåtandet. Utredningen i sin helhet finns att läsa på internet, www.sou.gov.se eller www.social.regeringen.se.

Ärendet har även remitterats till utbildningsnämnden och stadsledningskontoret.

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen i samarbete med staben för utredning och projekt.

Remissen i sammanfattning

Utredningens uppdrag har varit att ge en samlad bild av hur den ekonomiska och sociala situationen ser ut för studerande under hela studietiden. Utredningen har därför kartlagt hur gällande trygghetssystem samspelar med studiemedelssystemet. Arbetet har även omfattat att försöka finna de problem som studerande upplever att regelsystemen och tillämpningen av dessa resulterar i.

Utredningens utgångspunkt har varit att beakta alla studerande i högskoleutbildning, annan eftergymnasial utbildning inklusive kvalificerad yrkesutbildning samt studerande i olika former av vuxenutbildning.

För att förbättra för *alla studerande* har utredningen fört fram behovet av att

- *Informationen och vägledningen* om de studiesociala trygghetssystemen till studerande förbättras och samlas.
- *Reglerna* blir *färre och enklare* så att *tillämpningen* blir mer enhetlig.
- *Definitionen av studerande* förtydligas och *statistiken* förbättras.
- Studerande kan kvalificera sig och få tillgång till de försäkringssystem som bygger på inkomstbortfallsprincipen t.ex. genom att *bidragsdelen i studiemedlet beskattas*.
- *Studiemedlen värdesäkras* i takt med den samhällsekonomiska utvecklingen.
- *Undervisningen* görs mer *flexibel* t.ex. med treterminssystem så att studietiden kan varieras mer utifrån individens behov.
- *Studier på deltid* kan kombineras med *sjukskrivning på deltid*.
- *Skyddsbestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst* anpassas till ett flexibelt användande av studiemedlen samt att
- *Vissa åldersgränser* för studerande anpassas till livslångt lärande.

För att förbättra för *studerande med barn* har utredningen även fört fram behovet av att

- Förändra samspelet mellan studiemedelssystemet och bostadsbidraget på så sätt att *studiebidraget inte ska ingå* i den inkomst som utgör *underlag för bostadsbidrag*.
- *Vårdbidraget undantas* vid beräkning av studiemedel.
- *Studiebidraget* inte beaktas vid beräkning av *återbetalningen av underhållsstödet*.
- Alla studerande med barn ges möjlighet att utnyttja *tilläggsån* i studiemedelssystemet.
- *Nivåerna i föräldraförsäkringen* förbättras för studerande, samt att
- Förutsättningarna förbättras för studerande att *tillfälligt vårda sjukt barn*.

Förvaltningens synpunkter

Det är bra att en översyn gjorts av studerandes sociala och ekonomiska situation där man strävat efter att ge en helhetsbild av hur det ser ut för att kunna lämna förslag på förbättringar. De synpunkter förvaltningen lämnar begränsar sig dock till socialtjänstens kontakter med studerande, vilka oftast handlar om försörjningsstöd och bistånd till livsföringen i övrigt, socialbidrag.

I utredningen redovisas att de flesta studerande trots knappa marginaler klarar sin ekonomi under studietiden. Många arbetar vid sidan av studierna och förstärker på så sätt ekonomin. År 2001 fick åtta procent någon gång under året socialbidrag av de hushåll där minst en person uppbar studiemedel. Detta motsvarar 20 000 – 30 000 hushåll. Av de ensamstående föräldrarna fick ca 60 procent socialbidrag någon gång under året. Ungefär 30 procent fick socialbidrag i minst tre månader. Det handlar om ett par tusen personer.

Förvaltningen anser att utredningen i sin beskrivning av de studerandes ekonomi har lyckats fånga in de problem som är orsaken till att studerande söker socialbidrag. Problemen att klara ekonomin uppstår framför allt vid studieuppehållen under sommaren då studiemedlen endast avser terminerna. Det är avgörande för möjligheterna att klara försörjningen att den studerande under denna tid finner andra sätt att försörja sig på. De ökade bostadskostnaderna är också en viktig förklaring till att vissa studerande har knappa marginaler. Ytterligare en orsak till studerandes ansökningar om socialbidrag är Centrala studie-stödsnämndens (CSN) många gånger långa handläggning av ansökan om studiemedel.

Förvaltningen anser att studiemedlen även bör täcka sommaruppehållet. Denna förändring skulle kunna kombineras med att korta ledigheten mellan terminerna. Studierna skulle då kunna genomföras på kortare tid. Den studerande skulle slippa pressen att hitta ett feriearbete och att känna sig misslyckad om det inte går. De som inte kan låna pengar av föräldrar eller vänner tills första lönen ut-

betalas skulle inte heller behöva vända sig till socialtjänsten för att söka socialbidrag.

CSN:s långa handläggningstid av ansökningar om studiemedel måste kortas. Det är inte rimligt att socialtjänsten ska förskotta studiemedel på det sätt som sker idag när sökande inte själva kan lösa försörjningsfrågan till dess studiemedel utbetalas. Samhällets kostnader för dessa utbetalningar av socialbidrag med krav på återbetalning är höga. En ansökan om socialbidrag innebär alltid att en noggrann utredning av den enskildes ekonomiska situation måste göras.

Utredningen konstaterar att studerande med familjeansvar periodvis kan ha en ansträngd ekonomi och att det särskilt gäller ensamstående föräldrar. Förvaltningen anser att det är anmärkningsvärt att, som ovan redovisats, 60 procent av de ensamstående studerande föräldrarna någon gång under året (2001) fick socialbidrag. Även uppgiften att 30 procent av dessa fick socialbidrag under minst tre månader är uppseendeväckande. Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag till förbättringar av ekonomin för studerande med barn. Det måste vara möjligt att studera och ha barn utan att vara tvungen att vända sig till socialtjänsten för att söka socialbidrag.

Sammantaget anser förvaltningen att det är angeläget att studerande i princip inte ska behöva vända sig till socialtjänsten och söka socialbidrag för att klara sin försörjning. Studiemedelsystemet bör täcka kostnaderna under studietiden. De brister som finns i samhällets trygghetssystem bör ses över så att även studerande får erforderlig del av samhällets skyddsnät. Därutöver måste självfallet socialtjänsten finnas som det yttersta skyddsnätet i nödsituationer. Däremot bör inte socialbidrag regelmässigt vara en del av många studerandes ekonomi.

Bilaga

Sammanfattning från Studiesociala utredningens betänkande Studerande och trygghetssystemen (SOU 2003:130).